

Lessuggesties voor *De gorilla en de jongen* van Phil Earle

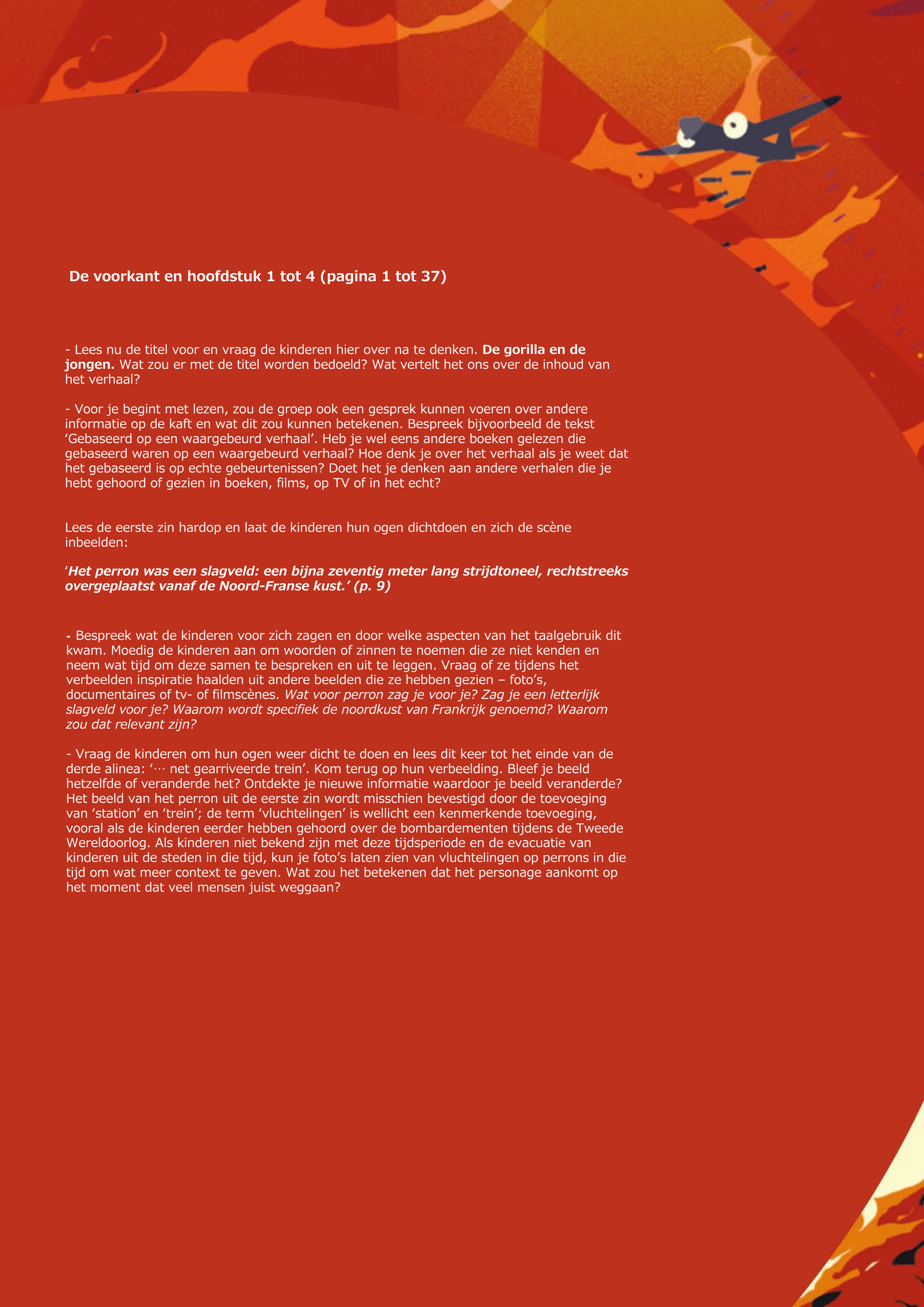
Deze lesbrief is geschreven door leerkrachten van het Centre For Literacy In Primary Education (CLPE), een Engels instituut voor taalonderwijs op de basisschool, en biedt verdiepende opdrachten rondom *De gorilla en de jongen*. Het bouwt voort op de missie van het CLPE om leerkrachten te motiveren om teksten van hoge kwaliteit te gebruiken in het leesonderwijs. We hopen dat je hiermee aan de slag kunt, en wensen je veel inspiratie.

Voordat je begint:

Bij het lezen van *De gorilla en de jongen* kan het nuttig zijn om een groepsdagboek bij te houden om discussies en opmerkingen over de tekst te verzamelen. Gezien de dikte van het boek moet je er goed over nadenken hoe je de kinderen wilt blijven betrekken bij het verhaal. Je zou kunnen afwisselen tussen het voorlezen door de leerkracht; het herlezen en bespreken van belangrijke passages door de leerkracht of de kinderen; het zelfstandig lezen en samenvatten door leerlingen tussen sessies door en het terugkomen op specifieke passages door middel van opdrachten om de tekst zo beter te begrijpen.

De roman speelt zich af in London tijdens de bombardementen op de Britse steden in de Tweede Wereldoorlog (de Blitz). De kinderen zullen de tekst, inclusief de vocabulaire, beter begrijpen als zij kennis hebben van deze historische periode en wat het voor de mensen betekende die toen in deze Britse steden woonden. De ervaringen van de bevolking (van bombardementen, rantsoen, opoffering, het op je nemen van verantwoordelijkheid voor de familie en de impact op de gezinnen die uit elkaar werden gerukt door evacuatie of rekrutering) zijn duidelijk aanwezig in dit boek. Daarom is het goed te combineren met andere vakken en om de leerlingen hun kennis over het onderwerp met de groep te laten delen. Je zou hen toegang kunnen verlenen tot non-fictieteksten en zorgvuldig uitgekozen websites of documentaires rondom dit onderwerp.

Als docent is het belangrijk om te weten dat dit boek ook gaat over het overlijden van dierbaren. Hoewel het boek een veilige context kan bieden voor kinderen om hun gevoelens te uiten, is het van belang dat er begrip wordt getoond aan de kinderen in de groep die zelf te maken hebben gehad met het verlies van een dierbare.

De voorkant en hoofdstuk 1 tot 4 (pagina 1 tot 37)

- Lees nu de titel voor en vraag de kinderen hier over na te denken. **De gorilla en de jongen.** Wat zou er met de titel worden bedoeld? Wat vertelt het ons over de inhoud van het verhaal?

- Voor je begint met lezen, zou de groep ook een gesprek kunnen voeren over andere informatie op de kaft en wat dit zou kunnen betekenen. Bespreek bijvoorbeeld de tekst 'Gebaseerd op een waargebeurd verhaal'. Heb je wel eens andere boeken gelezen die gebaseerd waren op een waargebeurd verhaal? Hoe denk je over het verhaal als je weet dat het gebaseerd is op echte gebeurtenissen? Doet het je denken aan andere verhalen die je hebt gehoord of gezien in boeken, films, op TV of in het echt?

Lees de eerste zin hardop en laat de kinderen hun ogen dichtdoen en zich de scène inbeelden:

***'Het perron was een slagveld: een bijna zeventig meter lang strijdtoneel, rechtstreeks overgeplaatst vanaf de Noord-Franse kust.'* (p. 9)**

- Bespreek wat de kinderen voor zich zagen en door welke aspecten van het taalgebruik dit kwam. Moedig de kinderen aan om woorden of zinnen te noemen die ze niet kenden en neem wat tijd om deze samen te bespreken en uit te leggen. Vraag of ze tijdens het verbeelden inspiratie haalden uit andere beelden die ze hebben gezien – foto's, documentaires of tv- of filmscènes. *Wat voor perron zag je voor je? Zag je een letterlijk slagveld voor je? Waarom wordt specifiek de noordkust van Frankrijk genoemd? Waarom zou dat relevant zijn?*

- Vraag de kinderen om hun ogen weer dicht te doen en lees dit keer tot het einde van de derde alinea: '... net gearriveerde trein'. Kom terug op hun verbeelding. Bleef je beeld hetzelfde of veranderde het? Ontdekte je nieuwe informatie waardoor je beeld veranderde? Het beeld van het perron uit de eerste zin wordt misschien bevestigd door de toevoeging van 'station' en 'trein'; de term 'vluchtelingen' is wellicht een kenmerkende toevoeging, vooral als de kinderen eerder hebben gehoord over de bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Als kinderen niet bekend zijn met deze tijdsperiode en de evacuatie van kinderen uit de steden in die tijd, kun je foto's laten zien van vluchtelingen op perrons in die tijd om wat meer context te geven. Wat zou het betekenen dat het personage aankomt op het moment dat veel mensen juist weggaan?

- Lees opnieuw vanaf het begin tot **'Een smeris, hij wist het zeker.'** op pagina 10. Bespreek de eerste indruk die je krijgt van Joseph Palmer. Hoe zou je Joseph beschrijven op basis van zijn gedrag als hij aankomt op het station? Wat weten we van hem? Welke vermoedens heb je over hem? Welke vraagtekens worden er geplaatst? Wat zou je graag van hem willen weten? Ze denken misschien aan zinnen als: **'Veel was er niet meer nodig om zijn toch al korte lontje te ontsteken'** of **'Hij vloekte inwendig en toen hardop, het kon hem ook niet meer schelen wie het hoorde.'** en bedenken wat dit zegt over het personage en zijn ervaringen.

- Leg de antwoorden en inzichten van de kinderen vast op een 'Personageposter'. Neem hiervoor een eenvoudig sjabloon van de contouren van een kind dat Joseph moet voorstellen, waarop de kinderen hun ideeën kunnen schrijven. Vraag de kinderen om woorden of zinnen op te schrijven over wat we weten van Josephs uiterlijk, daden en taalgebruik náást het silhouet. Gebruik deze opmerkingen vervolgens om de interne gevoelens en kenmerken van het personage te beschrijven en schrijf deze in het silhouet.

- Vertel dat je nu de rest van het eerste hoofdstuk zal voorlezen en dat de kinderen goed moeten luisteren naar wat ze nog meer te weten komen over Joseph. Lees voor tot het einde van het hoofdstuk en geef de kinderen de tijd om te bespreken wat ze van het eerste hoofdstuk vonden en wat ze hebben geleerd over de periode en de setting van het verhaal. Laat ze ook bespreken wat ze nog meer van Joseph te weten zijn gekomen en wat hun eerste indruk is van Margaret Farrelly (Mevrouw F).

- Voeg de nieuwe informatie toe op de Personageposter van Joseph en gebruik dezelfde techniek om een Personageposter voor Mevrouw F te maken. Moedig de kinderen aan om telkens nieuwe informatie op de Personageposter te schrijven, waarbij ze elke keer een andere kleur gebruiken.

- Op dit moment kun je ervoor kiezen om korte interviews te bekijken met mensen die de bombardementen in het Verenigd Koninkrijk (De Blitz) hebben meegemaakt (zoals: <https://www.youtube.com/watch?v=nkhDzUVmY0g>) om de kennis over deze periode te stimuleren. Zo kunnen de kinderen zich ook voorstellen wat de mogelijke impact hiervan is op de personages uit het boek.

- Vraag de kinderen om de volgende drie hoofdstukken te lezen (Hoofdstuk 2-4) en geef de groep vervolgens de tijd en ruimte om te reflecteren over wat ze hebben gelezen en dit samen te vatten (het aankomen bij Mevrouw F's huis; Joseph die het raam van Mevrouw F breekt en haar reactie hierop; en het bezoek aan haar werkplek, de dierentuin, en de introductie van Adonis). Het is handig om een gezamenlijke verhalenmap bij te houden om de belangrijkste gebeurtenissen te noteren, zodat je hier op terug kunt komen gedurende het verhaal.

- Laat de kinderen woorden die ze niet kennen opschrijven. De kinderen kunnen mogelijke betekenissen van het woord bespreken door het te vergelijken met andere bekende woorden of door de context. Breng hierbij onbekende woorden tot leven door foto's en video's te gebruiken. De kinderen kunnen een begrippenlijst bijhouden van onbekende woorden die ze tegenkomen in de tekst.

- Eindig de les door terug te keren naar het laatste stukje dialoog van Mevrouw F: **'Het draait allemaal om vertrouwen.'** (p.37). Wat denk je dat Mevrouw F hiermee bedoelt? Ben je het met haar eens? Wie moet vertrouwen en wie moet vertrouwd worden? Is er iemand met een gebrek aan vertrouwen? Waarom zou 'vertrouwen' zo belangrijk zijn voor deze personages en de situatie waarin zij zich bevinden?

-

Hoofdstuk 5 tot hoofdstuk 10 (pagina 38-70)

- Vraag de groep om de zes hoofdstukken die ze hebben gelezen samen te vatten om zo naar een gezamenlijke interpretatie van de gebeurtenissen te werken: Joseph ontdekt de dierentuin en we komen meer te weten over de impact van de oorlog op de dieren in de dierentuin; een luchtalarm betekent terug naar de schuilplaats, gevolgd door een jacht door de stad die eindigt bij de dierentuin; Joseph ziet dat Mevrouw F een geweer heeft gericht op Adonis (een daad die raadselachtig blijft).

- Vraag de kinderen om de belangrijkste gebeurtenissen op te schrijven en toe te voegen aan de verhalenmap (ze kunnen ook een tijdlijn maken in hun leesschrift) om hier op terug te komen gedurende het verhaal. Kom weer samen en bespreek de volgende dingen:

- *Hoe reageert Mevrouw F als Joseph aankomt in de dierentuin? Waarom denk je dat ze zo reageert? Hoe kijk je als lezer aan tegen Mevrouw F's keuzes en haar gedrag in vergelijking met Joseph – of zie je het personage alleen door zijn ogen?*

- *Waarom denk je dat Mevrouw F haar geweer op Adonis richtte tijdens de luchtaanval? Waarom zou ze haar daden niet uitleggen? Vind je dat Joseph een uitleg verdient? Waarom denk je dat de auteur ervoor kiest om deze informatie achter te houden voor de lezer? Welk effect heeft dit op je terwijl je het leest?*

- Voeg nieuwe inzichten over Joseph en Mevrouw Farrelly toe aan de personageposters. De kinderen kunnen opmerkingen of vragen opschrijven die ze hebben over de personages op dit punt in het verhaal, evenals voorspellingen over de mogelijke antwoorden op de onopgeloste vragen.

- Lees samen opnieuw vanaf '**Als geroepen...**' (p. 68) tot '**...weer aan zijn slome bewegingen**' (p.70). Wat is je indruk van Adonis op basis van deze beschrijving? Welke woorden zou je gebruiken om zijn gedrag en zijn persoonlijkheid te omschrijven? Welke woorden of zinnen in de tekst beïnvloeden deze indruk? Zijn onze reacties en gevoelens over Adonis gebaseerd op wat we weten van gorilla's uit andere boeken of films?

- Indien mogelijk kun je kopieën uitdelen van deze pagina's zodat de kinderen hierop kunnen onderstrepen hoe de auteur bepaalde taal inzet om de indruk van het personage te beïnvloeden. Ze onderstrepen misschien werkwoorden en zinnen die gebruikt worden om zijn bewegingen te beschrijven, zoals '**ijsbeerde**', '**trilde**'; '**...zijn ogen tuurden naar elk mogelijk gevaar dat zijn blikveld binnen dreigde te komen.**' Ze schrijven misschien ook bijvoeglijk naamwoorden op, zoals '**majestueus**' of '**gigantisch**'; of frasen als '**Adonis' koninkrijk**'.

- De kinderen kunnen ook nadenken over de impact van de gorilla op Joseph en hoe dat onze reactie beïnvloedt – Is ons beeld van Adonis beïnvloed door hoe Joseph zich voelt over Adonis? Voelen wij hetzelfde als Joseph? Waarom wel / niet? Denk je dat de beschrijving anders zou zijn als we geen inkijkje hadden in het perspectief van Mevrouw F op Adonis?

- Als onderdeel van dit gesprek, kun je de kinderen vragen om hun kennis over gorilla's te delen, in gevangenschap of in het wild, inclusief hun uiterlijk, grootte, kracht en eetpatroon. Door video's of foto's van gorilla's te bekijken worden de verbeelding en de woordenschat van de kinderen gestimuleerd.

- Eindig de les door de groep samen te laten komen en na te denken wat er hierna zal gebeuren in het verhaal. Kijk terug naar de eerste indrukken, verwachtingen en voorspellingen over het verhaal. Zijn je voorspellingen over het verhaal veranderd? Wat is er gebeurd, of wat heb je gelezen, waardoor je deze nieuwe inzichten hebt?

Hoofdstuk 11 tot hoofdstuk 22 (pagina 71-138)

- Vraag de kinderen om voorafgaand aan de les de hoofdstukken 11-19 te lezen. Vraag de kinderen aan het begin van de les om wat ze hebben gelezen samen te vatten, zodat ze allemaal begrijpen welke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, wat voor impact dit heeft op Joseph en hoe het plot verder is gegaan. Schrijf de belangrijkste gebeurtenissen op in de gezamenlijke verhalenmap.

- Bespreek vervolgens de volgende vragen:

- *Wat was je eerste indruk van Syd toen zij voor het eerst voorkwam in hoofdstuk 11? Is je beeld van dit personage veranderd naarmate je verder las? Zo ja, waarom? Wat zou zij vinden van de personages die wij al kennen – Joseph, Mevrouw F en Adonis? Wat vinden zij van Syd, denk je? Doet ze je denken aan personages die je tegen bent gekomen in andere verhalen? Op welke manier verschilt ze van of lijkt ze op Joseph?*

- *Wat vond je van de school waar Joseph heen gaat vanaf hoofdstuk 14? Kon je je de school goed inbeelden; de gang en het klaslokaal? Wat trok voor jou de aandacht bij die school? Was er iets aan de school wat je vreemd of apart vond? Wat zou je hierover graag te weten komen? Hoe vindt Joseph het om naar die school te gaan? Wat kunnen we leren over Joseph in dit deel van het boek? De kinderen kunnen ook hun eerste indruk delen van de nieuwe personages die ze tegenkomen in hoofdstuk 14 en 15: Meneer Gryce, Juffrouw Doherty, Bert Conaghan en Jimmy Rodwell.*

- *Waarom moet Mevrouw F zich haasten naar de dierentuin tijdens de luchtaanvallen? Wat vind je hiervan? Is dit wat je had voorspeld? Denk je dat dit het juiste is om te doen? Denk je dat Mevrouw F Adonis neer zou kunnen schieten als dit nodig is? Kijk naar het gesprek op pagina 111 en 112 dat eindigt met **'Het enige wat ik weet, is dat het juiste doen soms helemaal verkeerd voelt.'** Kan iets verkeerd voelen en toch het juiste zijn om te doen? Heb je dat weleens ervaren?*

- Geef de kinderen de tijd om hun Personageposters aan te vullen met nieuwe inzichten over Joseph en Mevrouw F. Ze kunnen reageren op de nieuwe informatie die ze geleerd hebben over hun achtergrond, veranderingen in hun relatie tot elkaar en de manier waarop ze omgaan met Syd.

- Deel kopieën uit van de tekst van pagina's 96- 99 aan elk kind. Vraag hen om met een klasgenoot samen te werken om dit tekstgedeelte op te voeren. Geef de klas de tijd en benodigdheden zodat ze de dialoog goed naar voren kunnen brengen en laat hen nadenken over hoe ze de gedachten en gevoelens van de personages goed kunnen overbrengen tijdens deze scènes. Geef elk duo vervolgens tijd om een gedeelte te kiezen dat ze willen uitvoeren.

- Kom vervolgens terug als groep en bespreek de taalkeuzes die de auteur heeft gemaakt die de interpretatie van de kinderen hebben beïnvloed. Denk aan woorden als **'zuchtte'** en **'grijnsde'**, maar ook aan uitspraken als **'haalde zijn schouders op'**, 'zijn stem ging defensief omhoog' en **'blozen'** en denk aan hoe lichaamstaal en mimiek onze indruk van emotie en toon beïnvloeden. Ze kunnen ook kijken naar de manieren waarop Phil Earle communiceert wat de personages zeggen door het gebruik van leestekens, de layout van de dialoog, het gebruik van vragen, ellipsen, nadruk, herhaling en onderbrekingen.

- Ga terug naar het gedeelte waar Syd tegen Joseph zegt: **'Je zult me moeten vertrouwen'** (p.99). Bedenk hoe dit te maken heeft met het gesprek dat we eerder voerden over **'vertrouwen'** in deze tekst. Waarom denk je dat Joseph het zo moeilijk vindt om te praten over zijn moeite met lezen? Wie vertrouwt Joseph het meest, denk je? Denk je dat hij Syd kan vertrouwen? Waarom denk je dat? Waarom zou hij het moeilijk vinden om anderen te vertrouwen? Wat doet het gebrek aan vertrouwen met hem? De kinderen kunnen hierbij de link leggen met andere momenten over vertrouwen in dit boek, zoals: **'Hoewel hij het niet echt kende, was het een vertrouwen dat Joseph in zijn hele leven nog amper had gevoeld.'** (P. 103) of **'Vriendschap en vertrouwen waren niets waard. Dat wist hij.'** (p. 114).

- Eindig deze les door samen hoofdstuk 20 tot 22 te lezen en te bespreken. Geef de kinderen tijd om te reflecteren en te bespreken wat ze hebben ontdekt over Syds ouders en hoe de personages hierop reageren: **'Allebei waren ze verdiept in hun eigen gedachten.'** (p.132). Naast haar familieachtergrond, komen we in deze drie hoofdstukken achter een hoop informatie over Syd door de keuzes die ze maakt (ze verdedigt Joseph en biedt vervolgens aan hem te helpen), haar dialoog en door de manier waarop Phil Earle haar gedrag omschrijft (**'als een detective die aanwijzingen bestudeert'** (p.137)). Op basis van deze les kunnen de kinderen een geschreven portret maken van Syd. Een geschreven portret is een informele beschrijving van een persoon of een aantal personen. Dit portret kan **'harde feiten'** noemen, zoals leeftijd of geslacht, maar het kan zich ook richten op **'zachtere'** aspecten, zoals houding en uiterlijk. Informatie die in het portret zou kunnen staan: naam, uiterlijk, achtergrond, relatie met andere personages en de rol in het verhaal, en andere indrukken die de kinderen hebben gevonden op basis van de tekst.

- Vraag de kinderen om hoofdstukken 23-27 te lezen vóór de volgende les.

Hoofdstuk 23 tot hoofdstuk 30 (pagina 139-189)

- Voer deze opdrachten uit nadat de kinderen de volgende vijf hoofdstukken (hoofdstuk 23-27) hebben gelezen zodat ze dit deel van het verhaal goed kunnen samenvatten, bespreken en erop kunnen reageren. Geef hen de tijd en ruimte zodat ze kunnen nadenken over wat ze net hebben gelezen en ze elkaar kunnen helpen bij het interpreteren van de gebeurtenissen. Denk ook samen na over hoe de gebeurtenissen de hoofdpersonages en het plot zullen beïnvloeden. Voeg de hoofdgebeurtenissen toe aan de gezamenlijke verhalenmap.

- Nadat Adonis Joseph redt van Bert en Jimmy, vraagt Joseph zich af: ***‘Maar was het de bedoeling van de gorilla geweest om hem te helpen? ... al voelde de gedachte dat een zilverruggorilla hem te hulp was geschoten ook wel erg vergezocht.’*** (p.155). Ben je het hiermee eens? Waarom denk je dat? Richt je als onderdeel van de reflectie ook nog op een andere vraag die in de tekst naar voren komt: ***‘Wisten dieren überhaupt het verschil tussen goed en kwaad?’*** (p.155). Denk je dat het boek hier zelf een duidelijke mening over geeft? En wat is jouw mening?

- Denk je dat het van belang is dat Joseph het hoofdstuk eindigt door Adonis te bedanken? Hoe is hun vriendschap zich aan het ontwikkelen? Mevrouw F, Syd en Juf Doherty hebben Joseph allemaal op verschillende manieren gesteund sinds hij aan is gekomen in Londen: Waarom denk je dat hij alleen Adonis heeft bedankt?

- Hoe denk je dat Mevrouw F zich voelde tijdens de confrontatie met Berts vader, Meneer Conaghan? Vraag de groep om terug te gaan naar de dialoog en beschrijving op pagina 160-163, waarbij ze dezelfde tactiek kunnen gebruiken als tijdens de reflectie op de dialoog tussen Syd en Joseph. Komen haar gevoelens duidelijk naar voren in de dialoog en haar acties of verbergt ze haar gevoelens door zich sterker voor te doen? Het valt de kinderen wellicht op dat de dynamiek tussen Mevrouw F en Bert verandert. Wanneer lijkt zij de boventoon te voeren? En hij? Waarom zou haar toon veranderen tegen het einde (***‘Ze klonk verzwakt’*** p.163)? Wat is er gebeurd waardoor haar standpunt ***‘verzwakte’***? Wat is de impact van het woord ***‘blafte’***? Hoe zou je dat overbrengen als je dit stukje moest opvoeren?

- Eindig de les door samen hoofdstuk 28-30 (pagina 164-189) te lezen en te bespreken. Pauzeer tijdens belangrijke momenten, zodat de kinderen kunnen reageren op wat we ontdekken over Josephs achtergrond, inclusief het vertrek van zijn moeder en de impact die dit heeft gehad. Ze kunnen ook nadenken over de manier waarop Mevrouw F zich gedraagt tegenover Joseph in dit gedeelte. Verandert haar houding tegenover Joseph tijdens deze gebeurtenissen die tot nu toe zijn voorgekomen? Zo ja, hoe? Wat voor impact heeft dit?

- Blader terug naar Mevrouw F's toespraak op pagina 169-170. Wat heeft Joseph nodig volgens haar? Ben je het daar mee eens? Waarom wel / niet? Ben je het eens met: ***‘Het enige probleem was dat mevrouw F even koppig was als hij,’*** (p.170). Denk je dat deze zin vanuit het oogpunt van Joseph is of van de auteur? Ze leggen misschien ook de verbinding met deze zin uit het volgende hoofdstuk: ***‘...dat Josephs koppigheid tevens zijn grootste kracht was.’*** (p.179). Ben je het hiermee eens of niet? Waarom? Is koppigheid een kracht? Waarom wel / niet? Denk na over andere synoniemen voor koppig, zoals vasthoudend, eigenwijs, hardnekkig etc.

- Gebruik dit gesprek over de gedeelde eigenschap 'koppigheid' om nog meer overeenkomsten te vinden tussen Joseph en Mevrouw F. Laat de kinderen, op basis van hun besprekingen en de aantekeningen op de Personageposters, verschillen en overeenkomsten ontdekken rondom de uiterlijke én innerlijke eigenschappen, zoals ervaringen en gedrag, maar ook persoonlijkheid en karaktertrekken. De kinderen kunnen gebruik maken van een eenvoudig visueel hulpmiddel, zoals een venndiagram, om hun ideeën duidelijk te maken.

- Deze les is een mooi moment om met de groep het verhaal tot nu toe samen te vatten en om te bespreken welke uitdagingen en problemen Joseph en de andere personages zijn tegengekomen. Hierbij horen bijvoorbeeld het geheim van Josephs dyslexie en de aankomende leestest van Meneer Gryce; het pestgedrag van Bert en Jimmy; de gevaren rondom het wonen in Londen tijdens de bombardementen; zijn zorgen rondom zijn vader die in het leger zit; en zijn angst voor wat er met Adonis zal gebeuren. Denk je dat al deze problemen opgelost zullen worden aan het einde van dit verhaal? Waarom denk je dat? Welke mogelijke oplossingen kun je voor deze problemen bedenken? Wat zou een bevredigend einde zijn voor jou? Welke voorspellingen vind je het meest logisch in de context van het verhaal, de setting en de personages?

Hoofdstuk 31 tot hoofdstuk 46 (pagina 190-282)

- Vraag de kinderen voor de les om hoofdstuk 31-34 te lezen (p.190-216). Geef de groep na het lezen wat tijd om na te denken over wat ze hebben gelezen, het samen te vatten en te interpreteren hoe deze gebeurtenissen van invloed zijn op de hoofdpersonages en het verdere plot nu we bijna aan het einde zijn gekomen. Voeg de belangrijkste gebeurtenissen toe aan de verhalenmap en denk na over de volgende vragen:

- Op welke manier ontwikkelt Josephs mening over Adonis zich in dit gedeelte van het boek? Kijk opnieuw naar de passage waarbij Adonis eten aanneemt uit Josephs handen (p.193). Welke woorden of zinnen laten de relatie tussen Joseph en Adonis vooral zien? Hoe zal dit het einde van het verhaal beïnvloeden? Waarom is het van belang dat Adonis Joseph vertrouwt? De kinderen kijken misschien terug naar hun aantekeningen over de personages om na te denken over de overeenkomsten tussen Joseph en Adonis. Als Adonis Joseph kan leren vertrouwen, kan Joseph dit vertrouwen dan ook leren?

- Hoe voelde je je tijdens het lezen van de scène waarin Joseph werd overhoord? Dacht je dat het plan van Joseph en Syd zou werken? Je kunt de scène op pagina 206-211 opnieuw lezen, waarbij de kinderen kunnen vertellen welke woorden of zinnen ze indrukwekkende vonden en kunnen bespreken op welke manier Phil Earle de spanning opbouwt in die scène, bv. dat Gryce hem als laatste laat gaan; het figuurlijk taalgebruik: **'en kwam er een knoop in zijn tong die voelde alsof hij nooit meer los zou komen'**; de intimidatie van Gryce 'hoe Gryce stopte met ijsberen en één keer met Clarence tegen zijn kuit tikte.'; Josephs zenuwen die zich verraadden door: **'Joseph veegde een druppel zweet van zijn neus'**; de retorische vragen: **'Hoelang ging het nog duren voordat Gryce genoeg had gehoord?'**; en Gryce' reactie op Josephs prestatie: 'glimlachte zwak' en **'terwijl hij eindelijk rondjes bleef draaien'**

- Lees nu samen vanaf hoofdstuk 35 tot het einde van het boek. Zorg dat je de kinderen tijd geeft om te reageren op belangrijke gebeurtenissen aan het einde van hoofdstuk 36 en 39 als Joseph de dood van zijn vader ontdekt en over de verliezen die Mevrouw F geleden heeft tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. Voeg belangrijke gebeurtenissen toe aan de gezamenlijke verhalenmap.

- Bij het lezen van de laatste hoofdstukken kunnen de kinderen zinnen of inzichten aanwijzen die zij bijzonder vinden; die voortbouwen op hun observaties op de Personageposter, of die overeenkomen met thema's of patronen die al eerder in de tekst zijn voorgekomen, zoals het beeld dat Joseph een muur om zichzelf optrekt (p.229), of het gebruik van figuurlijke taal om te beschrijven hoe heftig de bombardementen zijn in hoofdstuk 38 en aan het begin van hoofdstuk 42. Ze kunnen ook de gevolgen van Josephs koppigheid benoemen die we hebben besproken tijdens de vorige les als hij zichzelf de rol toewijst om Adonis te bewaken **'Dat was zijn taak, koste wat het kost.'** (p.265) en **zijn oordeel over de moraliteit van oorlog 'Dit was simpelweg wat oorlog deed'** (p.265).

- Laat de kinderen het einde van het verhaal samenvatten en reflecteren op het effect dat het einde van het verhaal op hen had en hoe ze denken over het boek als geheel:

- Wat vind je van het einde van het boek? Op welke manier laat de auteur alles samenkomen? Welke gedachten komen er bij je op bij de ontknoping van alle gebeurtenissen? Heb je nog onbeantwoorde vragen?

- Denk je dat dit de beste uitkomst is voor Joseph en Mevrouw Farrelly? Was dit einde onvermijdelijk voor Adonis? Vind je dat dit het goede moment was om het verhaal te laten eindigen? Wat denk je dat er nu zal gebeuren met de personages?

- Wat vind je van de titel **De gorilla en de jongen** als je terugkijkt naar het hele verhaal? Op de titelpagina geeft Phil Earle een alternatieve titel: A is voor Adonis. Welke elementen van het verhaal hebben hiermee te maken?

Bij de reflectie op het boek kun je de kinderen uitnodigen om te reageren op Aidan Chambers Basisvragen. Deze vragen bieden de kinderen toegankelijke startpunten om het boek als geheel te bespreken:

- Vond je het verhaal leuk om te lezen? Wat vond je goed en minder goed?
- Wat voor vraagstukken zaten er in het boek?
- Welke verbindingen zie je met andere verhalen die je al kent, of dingen die je weet uit eigen ervaring?
- Je kunt ook voorstellen dat ze het boek nog een keer doorbladeren en hun favoriete momenten uitkiezen en vertellen wat ze daar zo goed aan vonden. Ze kiezen wellicht het moment dat Joseph de kooi binnenkomt en met Adonis communiceert. Waarom kiest hij ervoor om de kooi binnen te komen? Is dit noodzakelijk of wil hij dat zelf? Hoe zorgt de auteur ervoor dat we Josephs emoties interpreteren, in plaats van dat hij deze gewoon opschrijft? Hoe voelde je je als lezer toen Joseph de kooi binnenkwam? Maakte je je zorgen om Joseph op dit moment? Waarom?
- Auteur Gill Lewis heeft het boek beschreven als ‘een verhaal over liefde en vriendschap en over hoe dieren zich met mensen kunnen verbinden en hen kunnen helen in zware tijden.’ Vind je dit een passende omschrijving van het boek? Als jij het boek in 1 zin moest samenvatten, wat zou jij dan zeggen? Verzamel de ideeën van de kinderen op briefjes en leg deze rond de kopie van de omslag om tentoon te stellen in de leeshoek of in de schoolbieb. Wie zou dit boek graag willen lezen? Waarom? Wat zou jij hen vertellen zodat ze het graag zouden lezen? Wat zou je achterhouden om hun leeservaring niet te verpesten?

Na het lezen:

- Lees het nawoord over Phil Earle's inspiratie voor het verhaal en het schrijfproces. Waarom denk je dat hij heeft gekozen voor de gorilla als dier in dit verhaal in plaats van de leeuw? Hoe denk je dat dit het verhaal zou beïnvloeden? Zijn de menselijke kwaliteiten van de aap belangrijk?

- De kinderen zijn wellicht in het bijzonder geïnteresseerd in de impact van oorlog op dierentuinen of de verzorging van dieren op de momenten dat er sprake is van rantsoen of minder personeel. Als dat het geval is, zou je een bredere discussie kunnen beginnen over het houden en zorgen voor dieren tijdens oorlog, wat kan leiden tot meer zelfstandig lezen en onderzoek, bijvoorbeeld met online bronnen.

- Na het lezen van het verhaal kunnen de kinderen terugkeren naar de muziketekst die geciteerd is op de oprachtpagina van 'Vane Tempest' van The Lake Poets. Lees dit voor en vertaal de tekst voor de kinderen. Wat voel je bij deze woorden? Wat vind je mooi aan de tekst? Welke woorden of zinnen vind je vooral innemend of ontroerend? Wat hebben de onderwerpen in het lied te maken met de onderwerpen in het boek?

Je kunt er ook voor kiezen om het lied te luisteren en te reageren op de melodie, toon en de emotie in de uitvoering:

[Luister naar het lied](#)

Wil je meer informatie over onze kinder- en jeugdboeken van onder andere Phil Earl? Klik op onderstaande button

[Meer info over onze jeugdboeken](#)

KokBoekencentrum
UITGEVERS | UTRECHT